

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

PRAKTISK VECKOTIDNING
FÖR
KVINNAN OCH HEMMET

Stockholm. Gernandts Boktr.-Aktieb.

N:r 7 (217)

Fredagen den 12 februari 1892.

5:te årg.

<p>Prenumerationspris pr år: Idun med Modetidning och kolorerade planscher kr. 8:— Idun m. Modet. utan kol. pl. > 6: 50 Idun ensam..... > 4:—</p>	<p>Byrå: Klara v. Kyrkogata 7, 2 tr, (Aftonbladets nya hus.) Prenumer. sker i landsorten å post- anstalt, i Stockholm hos redaktion.</p>	<p>Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas å byrån kl. 12—1. Allm. Telef. 61 47.</p>	<p>Utgifningstid: hvarje helgiri fredag. Lösnummerspris 15 öre. (vid kompletteringar).</p>	<p>Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.</p>
--	---	---	---	--

Vid

Emelie Hngare-Carléns

dödsbädd.

Tytt, nalkas stilla! Hon sofver re'n
 på varligt slätade kuddar.
 En dämpad stråle från lampans sken
 vid hennes anlet snuddar,
 ett färadt anlet, ett vissnadtt ock
 med brustna ögon och grånad lock,
 en dödens sista lämning,
 en handfull aska — och dock...!

En fjärran brusning af stadens id
 i rummets tystnad stämmer,
 och dödens stilla närhet därvid
 med dubbel tyngd beklämmer.
 Men lätt, som snö uti aftonstund
 betäcker skynmande jordens rund,
 en dammets flinga faller
 för hvarje ny sekund.

Mig blir så underligt kvast i sim',
 mitt hufvud djupt jag sänker.
 få trädde en bana dock som din;
 se här, hvad målet skänker!
 En varm, en offrande bitter strid,
 en härlig seger, en ljustig frid,
 en pust — och skörden svedes
 som strå i höstetid...

Människans arflott på jorden är att aldrig känna sig fullt tillfredsställd.

F. FLYGARE-CARLÉN.

Men märk: helt plötsligt, hvad lyckelsen!
Männ' yrar jag eller drömmer?
En himmelens vindfläkt, stark och ren,
sig in i kammarn tömmer.
Vid vågors sorl och luftens gny
därofvän tänder sig stjärneskyn,
och rum och gränser vika
som dimmor för min syn.

Från fjärran nalkas i djupa led
en mörk, en underlig flunga.
Allt närmre drages den täta fed,
och markens grunder gunga.
Och plats vid plats och trakt till trakt
vid tunga fötters tramp i takt
af otal'd skara fyllas.
Men ej ett ord blir sagdt.

Där voro männer, kvinnor och barn,
de kommo med västanväder,
de buro dörjar och fiskegarn,
de buro dryppande kläder;
i vattenstöflar, i oljerock,
i bistert gråsfägg, i lingul lock,
en brofig skara — men alla
de buro sorgen och!

Ej ord. Men kraftigt tryckte hvarann'
i tystnad valfuga händer.
Ej tår. Men öga mot öga brann
den eld, som smärtan tänder.
Och ständigt tätnade led vid led,
och hufvud böjdes vid hufvud ned,
som stormen böjer furen
med dån på öde hed.

De stodo din vagga när en gång
i ljusa barnadrömmar;
och genom din diktnings mogna sång
är deras blod, som strömmar.
Bak arbetsfårade anletsdrag
slå tusen hjärtan med sannta slag,
sof godt, sof trygg i stolthet:
dig sörjer ditt folk i dag!

Och faller nu dammets flinga och,
ej plånar den ut ditt minne.
För vadmalströja som klädesrock
där lefver det innerst inne,
där knyts det ständigt med nya band,
så länge du äger ett fosterland,
så länge en dyning rullar
mot Vikens flippestrand.

Tyst, nalkas stilla! Hon sofver re'n
på varligt slätade fuddar.
En dämpad stråle från lampans sken
vid hennes anlet snuddar,
ett fåradt anlet, ett vissnadtt och
med brustna ögon och grånad lock,
en dödens sista lämning,
en handfull aska — och dock...!

Johan Nordling.

Minnen ur Emelie Flygare-Carléns lif.

Swäveriges största, mest produktiva och mest lästa författarinna och den af alla svenska författare, hvars arbeten gått längst öfver jorden i översättning, icke blott till alla de stora kulturspråken, utan till många andra, där eljes svensk litteratur är alldeles okänd, — har efter ett längre aftynande, hvarom de stora hufvudstadstidningarna haft nästan dagliga bulletiner, afidit i den höga åldern af öfver 84 år.

Det är här icke meningen att gifva en framställning af fru Carléns författareskap. Det är känt af hvar och en, till och med inom kretsar, där skönlitteraturen är en sällsynt gäst, och de lika långa som talrika rekapitulationer däraf, som gifvits öfverallt i den dagliga pressen, locka icke till efterföljd.

Min afsikt är en annan. Då det gäller en författarinna af Emelie Flygare-Carléns rang och storhet, är det alltid af intresse att lyfta på den slöja, som hitills täckt henne som personlighet och kvinna, så mycket mera som den stora allmänheten, som beundrat författarinna, ännu aldrig fått någon annan inblick i hennes privata lif, än den hon själf gifvit i sina »Minnen». Efterföljande anteckningar äro frukten dels af en flitig personlig beröring med den frejdade författarinna för sex à sju år sedan, då hon ännu var i besittning af hela

sin själs spänstighet, dels af hvad en af hennes få nu lefvande gamla väninnor beredvilligt meddelat mig. Det är icke alltid rosor, men rosen är icke heller evighetens blomma. Inga människor sakna svagheter, och den verkliga storheten fördunklas icke af att svagheter komma i dagen. Det är för öfrigt en känd sak, att storhet och obetydlighet äro nära fränder och trivas godt i hvarandras sällskap och dessutom — Emelie Flygare-Carléns lif har minsann icke varit en dans på rosor.

* * *

Den snillrike Crusenstolpe, mannen med den fruktansvärda pennan, den inbitne högaristokraten med revolutionsfanan i handen, fälde vid ett tillfälle ett yttrande om Emelie Flygare-Carlén, som är genialiskt slående, och som i all sin korthet innebär en, den mest träffande karaktäristik öfver henne.

»Det är för märkvärdigt med fru Carlén,» sade han, »ibland känner jag, att jag talar med den stora författarinna, men lika ofta, att jag talar med lilla mamsell Smith från Strömstad.»

Fru Carlén var i själfva verket ett egendommeligt bevis på den ensidighet, hvarmed naturen stundom kan gå till väga vid utdelandet af sina rikaste gåfvor. Hos henne var författarförmågan lysande utvecklad, men icke utan uppoffring af andra egenskaper. Hon ägde en outtömligt rik fantasi och ett briljant minne, men hon gjorde sällan något verkligt stort intryck. Endast undantagsvis hade man inför henne den förnimmelse, som Crusenstolpe ger uttryck åt, då han talar om »den stora författarinna». Hon var det, det visste man, men man kunde icke märka något genialiskt hos henne. Hon var icke heller i sällskapslivet någon älskvärd kvinna, och andra intelligenta, men på långt när icke så begåfvade kvinnor som hon satte henne med lätthet i skuggan. Därför utgjorde hon i själfva verket aldrig någon medelpunkt, kring hvilken man samlade sig, och då hon öppnade sin mun, fick man icke vänta sig att få höra några kvicka eller spirituella inlägg i samtalet, utan hvardagliga anmärkningar, som hvilken som helst kunnat komma fram med.

Detta sammanhänge nära med att hon i allt, utom hvad som angick hennes författareskap, satt inne med ganska små vyer. Hon hyste föga eller intet intresse för allmänna frågor, i hvilka behandling hon personligen aldrig deltog. Den enda fråga, som veterligen intresserade henne, var den rent filantropiska att söka lindra nöden. Fru Carlén utöfvade också en storartad välgörenhet och har stiftat flere stora fonder, bland hvilka en å 10,000 kr. för understöd åt fattiga fiskare och fiskare-änkor i norra Bohuslän samt en annan vid Upsala universitet, äfvenledes å 10,000 kr., för stipendier åt obemedlade studerande från norra Bohuslän.

* * *

Det är en känd sak, att alla författare äro svaga för beröm. Fru Carlén hade också den lilla svagheten och, det må erkännas, på vida större grunder än de flesta andra. Den, som under de senare åren — jag talar icke om de

allra sista, då hennes tankekraft var omtöcknad — hade tillfälle att vara tillsammans med henne, fick i grund och botten lära sig den svåra konsten, om han icke kunde den förut, att väga sina ord på guldvikt. Det behöfdes icke mycket för att bringa henne i misshumör, men så kräffdes det heller icke mycket att få henne god igen.

Egendomligt nog — men det fanns en tid, då kvinnan hos henne var till och med ömtåligare än författarinnan, och då en rival i det förra fallet var mer fruktad än i det senare. Denna ömtålighet utsträckte sig gärna äfven till allt, hvad hon ägde, och att kritisera hennes klädning var i hennes ögon en lika stor synd som att kritisera ett af hennes arbeten. Och den kritiken var stundom icke så lätt att återhålla, då hon äfven vid ganska framskriden ålder ägde en barnslig förkärlek för bjärta färger och gärna bar flammande gula eller högt rosafärgade klädningar.

* * *

Hvad man icke skulle kunna tro — icke minst på den grunden, att hon med sin kolossala produktion icke bort ha haft stor tid att tänka därpå — men fru Carlén var en mycket klok och god husmoder. Hon kunde laga sin mat själf, och vid supéer i hennes hus hade hon alltid själf lagt sista handen vid anordnandet. Hon ägde en viss förmåga att få allting att taga sig väl ut och att få litet att se ut, som vore det mycket. Då man tog en köttbit från en af henne upplagd karott, så blef det ett *hål* efter biten, men rikligt såg det alltid ut, då det kom in på bordet. Denna hennes sparsamhet i smått tager sig så mycket egendomligare ut, om man ställer den vid sidan af hennes storartade, om också för egen del okloka generositet. Det förekommer, som om hon hört till det slags människor, hvilka mycket väl veta, att ett öre är pengar, men som aldrig kunna få klart för sig, att en krona innehåller hundra öre, och flere än en äro de, som begagnat sig af hennes oförstånd i detta fall.

* * *

Det finns författare, som äro punktligheten personifierad i sitt arbete, och som skriva sina böcker med den automatiska noggrannheten af ett urverk.

Till dessa hörde icke Emelie Flygare-Carlén. Hon skref, alldeles som andan föll på henne. Visserligen steg hon i allmänhet tidigt upp om morgnarna, men det var icke alltid signalen för henne att slå sig ned vid skrifbordet. Andan kunde komma på henne likaväl på middagen och sent på kvällen som tidigt på morgonen. Var hon riktigt inne i inspirationen, så kunde hon helt och hållet isolera sig från sin omgivning; hon fick maten insänd i sitt rum, ja, hon gaf sig ibland icke ens tid att stiga upp på flere dagar för att icke under påklädningen förlora tråden af berättelsen, utan satt upprätt i sängen och skref. Och då löpte pennan med den hart när otroliga lätthet, hon hade för att skriva, och som endast är i stånd att förklara hennes väldiga produktion.

Det är bekant, att en stor del af de typer och figurer, hon för fram i sina romaner, är hemtad ur verkligheten. Och om hon icke kunde skära ut figuren hel ur ramen, så lapade hon ihop den med smådrag från alla håll. Det var tillräckligt för henne att höra berättas något egendomligt för att genast foga in det på sin rätta plats, och härvid hade hon en utmärkt hjälp i sitt goda minne. Den rike

smugglaren och handlaren i »Jungfrutornet», som gör i strandvrak och dylika snygga affärer, anses sålunda äga en på Gotland ännu i våra dagar nämnd förebild; läsareprästen i »En natt vid Bullarsjön» ansågs på sin tid så slående porträtterad, att man till och med nämnde namnet på en vid västkusten verkande prästman; den besynnerlige grefven i »En nyckfull kvinna», som ser sitt dubbla jag, lär ha sin motsvarighet i en medlem af den Bildtska släkten, som lefde på 1700-talet o. s. v. Och hade hon endast uppslaget gifvet, så var det tillräckligt för hennes fruktbara fantasi att därpå göra en hel historia.

Hvad som alltid vållade henne det största bryderiet, voro de i hennes skärgårdsromaner flitigt förekommande sjötermerna. För att klara dem, lierade hon sig med ett par sjöbussar, särskildt en gammal kapten Hult, en riktig skutskeppare, som hade i uppdrag att läsa igenom korrekturet till romanerna för att se efter, att allting var *all right*, innan de släpptes ut i världen.

* * *

Ingen svensk författare har uppburit så höga honorar för sina arbeten som Emelie Flygare-Carlén. Och ändå är det småsaker, mot hvad hon skulle ha fått, om hon lefvat i något af de stora kulturlanden, eller om endast den literära äganderätten varit bättre skyddad.

Då hon med *Waldemar Klein* år 1838, tretioett år gammal, debuterade som författarinna, erhöi hon af sin förläggare, Thomson, — 5 (säger fem) kronor arket (lika med 16 sidor tryckt) — lika mycket som han betalade för öfversättningar. Och då hon uppgiorde de sista kontrakter, hvari hon förband sig att till Familj-Journalen lämna sex noveller om tre och ett tredjedels tryckark vardera, så erhöi hon för dessa noveller 1,000 kronor stycket, d. v. s. icke mindre än 300 kronor arket. Dessa noveller, som ingingo i nämnda tidskrift åren 1877—82, voro dock skrifna långt förut.

För sin kanske förnämsta roman *Ett köpmanshus i skärgården*, hvilken ingick som följetong i Aftonbladet åren 1859—60, uppar hon tillsammans öfver 12,000 kronor, däraf i följetongsarvode 10,800 kronor — det högsta pris, som väl någonsin en svensk tidning betalat för en följetong.

Ett annat arbete, för hvilket hon, om man tager i betraktande dess betydligt mindre omfång, fått ännu mer betaldt, är *Skuggspel* — i hennes eget tycke det bästa hon skrifvit. Förutom svenska akademins stora guldmedalj, som hon erhöi efter detta arbete, uppgick nämligen honoraret till 8,500 kronor.

Knappast har någon svensk författare väckt en sådan sensation med sina arbeten som Emelie Flygare-Carlén. En sådan storm, som *En natt vid Bullarsjön*, där hon går läseriet in på lifvet, väckte, ett sådant debatterande och partitagande för och emot, en sådan ovilja å ena sidan, entusiasm å den andra, utan att intresset med afsikt eller icke skrufvades upp med några konstlade medel, har ingen svensk roman vare sig förr eller senare åstadkommit. Och romanen *Ett rykte*, för hvilken hon på det våldsammaste angreps med beskyllningar för osedlighet, väckte föga mindre uppseende.

Våra dagars läsare ha svårt att förstå den uppståndelse, dessa bägge arbeten åstadkommo. I synnerhet förefaller förebräelsen mot »Ett rykte» för osedlighet oss oförklarlig. Men smaken har sedan dess förändrats, och känslorna äro nu i den vägen mera förhärdade, än hvad de voro för fyra sekel tillbaka. Fru Carlén

var själf medveten därom. Dels på grund af smak och böjelse, dels på grund af sin dåliga syn var hon i allmänhet mycket litet bekant med den nya realistiska literaturen. Men då någon en gång läste upp för henne en af fru Anne Charlotte Lefflers noveller, slog hon ihop händerna och utropade med naiv förvåning: »Och då kallade man min 'Ett rykte' osedlig!»

Det sista literära arbete, fru Carlén hade för händer, var korrekturläsningen af den för några år sedan utkomna nya upplagan af hennes arbeten. D. v. s. en hennes väninna läste högt, och fru Carlén, hvars syn försvagades så med tiden, att hon de sista tio åren af sitt lif var nästan fullständigt blind, hörde på. Från detta arbete har jag följande ganska roliga historia.

Man hade just fått början af korrekturet till den bekanta novellen: »Ungherrarne och gamle herrn». Plötsligt, midt i berättelsen, tog korrekturet slut, men författarinnan hade då blifvit så intresserad af sin egen berättelse, som hon glömt, och så nyfiken öfver, »hur det skulle gå», att hennes väninna måste leta reda på den årgång af Svensk Familj-journal, där den ursprungligen stått tryckt, och läsa novellen till slut.

* * *

Jag nämnde, att fru Carléns lif icke var en dans på rosor.

Kan det måhända anses indiskret att med några strödda anteckningar ingå på detta område och på hennes bägge olyckliga äktenskap? Jag tror det icke. De medspelande personerna i detta långa lifsdrama äro för längesedan döda, bipersonerna likaså, och hvad den nyss afidna författarinnan beträffar, så kan berättelsen härom endast vara ägnad att kasta en lidandets gloria öfver hennes minne. Ty Emelie Flygare-Carlén har lidit mera, än hvad som vanligen brukat komma på en människas lott.

Samma dag som mamsell Emelie Smith fyllde tjugu år, den 8 augusti 1827, lämnade hon som fru Emelie Flygare sitt fädernehem i Strömstad med sin man, provinsialläkaren dr A. Flygare, bosatt i Konna socken i Kronobergs län. I februari 1833 blifven änka, återvände hon till sin födelseort med tvänne små barn (ett barn hade dött före mannen).

Om dessa sex år, som hennes första giftermål varade, talade hon sedan mycket sällan, sin mans namn nämnde hon nästan aldrig, men så mycket vet man, att äktenskapet var olyckligt. Dr Flygare lär ha varit en begåfvad man, men hans unga hustru fick vid hans sida genomgå en ganska bitter början af lifvets skola, där fattigdom och bekymmer intogo en mycket framstående del af kursen.

Sommaren 1834 förlofvade hon sig med en ung jurist, J. R. Dahlin, som dock redan året därpå kort före det tilltänkta bröllopet vådigen omkom under segling. Frukten af denna förbindelse blef en dotter, Rosa, som upptogs af en fru Bågenholm, medan fru Flygare år 1839 flyttade till Stockholm, där hennes året förut utkomna roman »Waldemar Klein» väckt en betydande uppmärksamhet.

Dottern Rosa erkändes dock alltid öppet af modern, och då hon senare vid 17 års ålder infördes i hufvudstadens literära och sällskapliga lif, var hennes nära släktskapsförhållande till Emelie Carlén så mycket bättre känt för alla, som stodo i någon förbindelse med fa-

miljen, som det aldrig från dennas sida fördoldes.

År 1841 ingick Emelie Flygare nytt äktenskap, denna gång med den som lycklig skaldkände Johan Gabriel Carlén, bland hvars mest kända sånger jag endast erinrar om hans vackra »Galérslafvens sång».

De tio år, som nu följde, voro säkerligen de lyckligaste och lugnaste af Emelie Flygare-Carléns lif. Under dessa år utvecklade hon hela sin talang. Alla hennes romaner, med undantag af »Ett köpmanshus», tillhöra denna period. Mannen hölls ganska strängt på matan och var nöjd med sin roll som sin berömda hustrus man. Och bägge, såväl mor som styffader, förenade sin ömhet om hennes son från första giftet, Edvard Flygare, som vid deras äktenskaps ingående var tolf år gammal.

Må jag ett ögonblick uppehålla mig vid honom, som spelat en så ingripande roll i Emelie Flygare-Carléns lif, och hvars död blef signalen till den olyckliga delen af hennes andra äktenskap.

Jag har här framför mig en ganska diger samling »skizzer och noveller af Edvard Flygare, utgifven år 1860 af Emelie Flygare-Carlén». De utgöras dels af resebilder, dels af smärre noveller och berättelser, som bära vittne om en ganska lofvande talang, om ett öppet, finkänsligt öga och ett varmt hjärta.

Enligt samstämmiga omdömen lär äfven Edvard Flygare, som afed 1852 i lungrot endast tjuguttre år gammal, ha varit en ovanligt älsklig och sympatisk ung man. Förhållandet mellan honom och modern var alltid prägladt af stor hjärtlighet, äfven om han stundom på sitt torrt godmodiga sätt kunde skämta med hennes svaghet för lysande färger. Också Johan Gabriel var mycket fästad vid sin styfson och förhållandet mellan dem var som mellan en äldre och en yngre bror.

Men efter Edvard Flygares död inträffade den stora vändpunkten i makarne Carléns lif. Hittills hade deras hem varit lifigt och gästfritt, en af samlingsplatserna för den tidens literära storheter, men nu drog sig fru Carlén med ens tillbaka och slöt sig nästan helt och hållet för sig själf. Den till lefnadsåren yngre mannen fick under dessa år den utpräglade smak för utelif, som karaktäriserade hela hans återstående lefnad, och som slutade med att kroppsligen och andligen ruinera honom.

Johan Gabriel var en beläst och begåfvad man, men han var på samma gång en svag natur, och under 1860-talet, ja, ända till sin år 1875 inträffade död var han en af det stockholmska kallare- och värdsushulivets flitigaste och mest kände kunder. Hans stora svaghet vid sidan af glasets var att stoltsera med sina revolutionära åsikter, — han kallade alltid sig själf med namnet »medborgare», — och var Johan Gabriel riktigt i tagen, så vände han ut och in på sin stora filthatt, så att det eldröda fodret kom i dagen, för att sålunda i yttre måtto göra reklam för de röda åsikter, som spökade i hans hjärna. Det spenam, hvarmed han allmänt hedrades, var visserligen icke så prydligt, men kanske så mycket mera karaktäristiskt. Han gick nämligen bland vänner och bekanta under benämningen »revolutionäret». De literära vännerna, sådana som bl. a. den finkänslige och nogräknade August Blanche, från hvilken han i början till och med var så oskiljaktig, att man för omväxlings skull äfven brukade kalla honom »Blanches skugga», drogo sig också så småningom undan för hans umgänge, och det var till sist icke ett så synnerligen valdt sällskap,

som stod till den stackars Johan Gabriels förfogande.

Att makarne Carléns lif under sådana förhållanden icke kunde blifva så särdeles lyckligt är uppenbart, äfven om de så mycket som möjligt sökte dölja misshälligheterna för världen.

* * *

Jämte de äktenskapliga tråkigheterna hade Emelie Flygare-Carlén ytterligare ganska bittra pröfningar att genomgå. Den icke minsta utgjordes af den hårdhet och ovänlighet, hon alltid fick röna från sin dotter Rosa, sedan gift med en broder till Johan Gabriel, den begåfvade härads höfding Richard Carlén, genom hvilket äktenskap sålunda mor och dotter blefvo svägerskor.

Icke förr än i början af 1850-talet fick den sjuttonåriga Rosa komma upp till hufvudstaden för att inträda i sina dotterliga rättighe-

ter och vistas hos modern. Det första mötet dem emellan lär ha varit ytterst egendomligt. Sammanträffandet ägde rum på tu man hand i det Carlénska hemmet, men efter en stund kom fru Carlén ut ur rummet, gråtande och alldeles utom sig. Det första, den unga flickan, som ännu aldrig sett sin mor, haft att säga henne, hade varit — en bitter förebråelse öfver att hon födt henne till världen.

Den bitterhet mot modern, som sålunda genast vid första mötet fått ett så skärande uttryck, blef en känsla för lifvet. Förhållandet mellan mor och dotter blef aldrig godt, icke ens till det yttre. Rosa Carlén var en kall och hård natur. Själf författarinna — en af hennes mest kända arbeten är romanen »Tattarens son» — var hon kanske den skarpare belackare af sin berömda moders arbeten, som någonsin funnits.

* * *

Utaf åtskilligt i dessa korta, löst framkastade anteckningar — stoffet är så rikt, att man, för att begagna en gammal term, skulle kunna fylla volymer — torde framgå, att Emelie Flygare-Carlén, jämte sin hvardaglighet på ett och annat, utom författarinna liggande område, i själfva verket var en ytterst egendomlig och fantastisk natur. Hennes idéer

togo också understundom mycket besynnerliga former. Jag vill berätta ett exempel.

Efter Edvard Flygares död kom hon på den tanken att taga upp fosterbarn. Det låg en filantropisk känsla under denna idé, kanske också en liten tanke på det effektfulla i ett dylikt upptagande af andras barn såsom sitt eget.

Det fruktansvärda koleraåret 1853 lämnade rika tillfällen för ett ingripande i filantropiskt syfte, och fru Carlén upptog i sitt hus en fattig fader- och moderlös gosse.

Den lille Melcher fick i det Carlénska hemmet en kuriös uppfostran. I religiöst hänseende ägde han — förutom det allmänna föremålet för vår religiösa känsla — äfven att särskildt dyrka »Edwards minne». Det var lika viktigt som något annat och fick icke försummas i en enda aftonbön. Han inlärdes dessutom en massa fraser och uttryckssätt, som skulle lämpat sig för en gammal människa, men som i ett litet barns mun togo sig pinsamt egendomliga och konstlade ut.

Den unge Melcher växte emellertid upp och blef — hvilket ju var att vänta — motsatsen till hvad hans fostermor tänkt sig. Han blef icke något mönsterbarn alls, snarare tvärtom och skickades slutligen ut till sjös. Redan på första resan — till Ostindien — dog den unge gossen i ett feberanfäll utanför afrikanska kusten och begrofs i hafvet. Då kaptenen kom tillbaka till Sverige, fick han af fru Carlén det kinkiga uppdraget att på sin nästa resa medföra en liten ask med blommor och jord från Edwards graf, hvilken han skulle sänka ned i hafvet på samma ställe, där Melcher blifvit begravnen. Förgäfves förklarade kaptenen sanningsenligt, att han icke visste, på hvilken plats det varit, och att det icke hade sig så lätt att bestämma en sådan sak midt ute i öppna hafvet. Det hjälpte icke. Asken måste sänkas i hafvet! Hon gaf sig ingen ro, förr än kaptenen gifvit henne ett bestämdt löfte att efterkomma hennes begäran.

* * *

Jag har nämnt, att det Carlénska huset var gästfritt. Det var också samlingsplatsen för en stor mängd framstående personer inom litteraturens och konstens värld. Bland dem, som sågos där, befunno sig män sådana som L. J. Hierta, August Blanche, J. H. Thomaner, Crusenstolpe, Ridderstad, Bjursten, v. Braun, H. Mellin, Axel Emanuel Holmberg, A. F. Arwidsson, C. J. Backman, Edvard Stjernström och det ännu levande amiralitetskamrarrådet Bäckström m. fl.

Det var »den stora författarinnsans» umgängeskrets, men »lilla mamsell Smith» hade också sina bekanta, som togo sig mycket egendomligt ut vid sidan af de förra: hyggliga, men skäligen obetydliga människor, med hvilka hon fritt kunde samtala om de hvardagligaste saker, utan att någon begärde af henne, att hon skulle vara snillrik.

* * *

Ända till år 1865 bodde makarne Carlén i ett litet hus, som de själfva rädde om, på Humlegårdsgatan midt emot Humlegården, den nuvarande 29:an. Det var ett nätt hus med en liten vacker trädgård, i hvars lusthus, som visst står kvar ännu i dag, Emelie Flygare-Carlén med förkärlek vistades. Här i trädgården brände hon också vid sin flyttning, såsom en gård åt Edwards minne, alla manuskripten till sina arbeten!

År 1865 sålde de sitt hus vid Humlegårdsgatan och flyttade till n:r 5 Kaptensgatan, och här bodde fru Carlén ända till i våras, då hennes vänner på grund af ekonomiska skäl måste höra sig för efter en mindre lägenhet åt henne och hon flyttade till sin senast bebodda lägenhet i n:o 55 Grefsturegatan.

Det var en vacker våning på Kaptensgatan, två trappor upp och med en vidsträckt utsikt öfver staden.

Ifrån farstun kom den besökande utan någon slags förmedlande tambur in i ett litet, tämligen enkelt möbleradt rum med två fönsterlufter. Längst bort till höger stod en stor bokhylla, på bordet nedanför soffan lågo alltid Post- och Inrikes Tidningar samt Aftonbladet, hvilka af sina respektive utgifvare år efter år skickades till den frejdade författarinnan och forna medarbetaren, och framför det ena fönstret stod ett stort skrifbord. Bläckhornet stod intill det sista alltid på sin plats, pennskaftet likaså, och vid sidan lågo Walter Scotts, Ivanhoe och Quentin Durward m. fl. arbeten. Det var Johan Gabriels skrifbord.

Salongen till vänster var stor och elegant. Där rådde en viss gammalmodig lyx; tunga förgyllda möbler, öfverklädda med mörkbrun sammet; ett stort antikt skåp pryddes långvägen, det var alltid fullt med blommor i fönstren, och från ena körtväggen stego tvänne snöhvita gipsbilder från sina piedestaler ut i tomma luften. På divansbordet lågo årgångar af *Familj-Journalen*, häften af den på franska utgifna italienska tidskriften *Revue Internationale* — det låg alltid ett märke, där författarinnans sista novell *L'héritier et son adversaire* (*Arvingen och hans motpart*) började — samt några af hennes arbeten i godtköpsupplaga.

Det innanför belägna rummet, som tjänade henne både som sängkammare och arbetsrum, var helt litet och mycket enkelt möbleradt. Ett stort bokskåp, innehållande hennes arbeten på alla de främmande språk, till hvilka de blifvit öfversatta, utgjorde den förnämsta möbelen. Vid fönstret stod hennes lilla skrifbord.

Den, som för sex å sju år sedan besökte Emelie Flygare-Carlén, öfverraskades af att på mattorna finna utlagda hvita tidningsark. Man undrade häröfver, men förklaringen var funnen, då man fick se den gamla försiktigt gå fram öfver golfven med ögonen fästa på de hvita pappersarken.

Det är bekant, att hon på de senare åren af sitt lif helt och hållet saknade sin syn och till och med för den skull undergick en operation, som dock föga hjälpte. Hon var också alltid mycket närsynt, och manuskripten till hennes arbeten voro så svårästa och skrifna med en så fin och gnetig stil, att hon själf ansåg dem omöjliga att tolkas af någon annan än henne.

* * *

Emelie Flygare-Carlén var mycket anlagd åt det mystiska, och hennes böjelse för mystik tilltog i hög grad med åren och närdes af hennes ensamma, instängda lif, som endast afbröts, då några af hennes gamla vänner kommo på besök till henne.

Ett uttryck för denna mystik var hennes fitiga vandringar till sin sons och sin mans grafvar. Den, som för några år sedan om förmiddagarne passerade öfver Östermalms kyrkogård, kunde ofta råka på en äldre, svartklädd dam, som gick fram och tillbaka på gångarna i nordöstra hörnet af kyrkogården

eller också dröjde framför en större grafvård, innanför hvars järnstaket alltid låg fullt med blommor. Det var Emelie Flygare-Carlén vid Edvard Flygares graf. Här var hon hvarje dag, som det var henne möjligt att komma ut, men på somrarna aflade hon äfven regelbundet en å två gånger i veckan besök vid Johan Gabriels graf på Nya kyrkogården.

Ofta, isynnerhet fram mot aftnarne, kunde man äfven få höra underliga, afbrutna ljud inifrån hennes rum. Det var, som hörde man någon tala i telefon till en person, hvars svar man icke kunde uppfatta. Det var frågor, svar, ett helt resonnemang med osynliga varelser, samtal, som i sin hemlighetsfulla ensidighet på åhöraren gjorde ett egendomligt gripande intryck.

* * *

Emelie Flygare-Carlén var mycket liten till växten. Som ung lär hon ha varit ganska täck, med ett behagligt ansikte och en fin, graciös figur, ehuru hon med åren blef tämligen fet. De ljusa, bjärta färgerna i toalettväg, som hon förut hyst en sådan förkärlek för, försvunno efter sonens och mannens död helt och hållet, och hon förekom sedan alltid svartklädd.

* * *

Det nämndes, att fru Carlén icke intresserade sig för frågor af allmän innebörd. Att hon likväl hyste ett lefvande intresse för filantropisk verksamhet och var besjälad af varm medkänsla för de fattiga och nödlidande, bevisas bäst af den storartade välgörenhet, hon under sin lifstid utöfvade.

Det är nästan rörande att se, huru hennes hjärta för fattigdomen tar sig uttryck i de testamentariska dispositioner hon gjort. Tyvärr lämnade hon icke mycket efter sig. En person, som gifvit under hela sitt lif, kan icke ha mycket kvar, då hon dör, och det är ju bekant, att det för ett par år sedan bland hennes vänner var ganska allvarligt fråga om att sätta i gång en nationalsubskription till hennes förmån. Det behöfdes nu icke. Hennes eget räckte, och det blef till och med ett par tusen öfver.

Enligt hennes testamente, som upprättades för femton år sedan, skall på hennes begravningsdag utdelas 150 kronor till de fattiga i Strömstad och 100 kronor till de fattiga inom Östermalms församling. Hvad som blir öfver af kontanta penningar, tillfaller fattiga fiskare i Strömstad. Till sin födelsestad har hon äfven donerat alla i hennes ägo befintliga öfversättningar af hennes arbeten till främmande språk.

Bland hennes smycken, hvilkas försäljningssumma tillfaller Strömstads fattiga, finns ett mycket dyrbart guldarmband, en present af Familj-Journalens utgifvare. Detta armband har hon skänkt till Strömstad med föreskrift, att det skall behållas i stadens vård och icke säljas förr, än nöd och olycka öfvergå staden. Hennes linne och sängkläder skola fördelas bland Östermalms fattige. På allt annat skall auktion äga rum, hvars försäljningssumma är anslagen till de fattige. Bland hennes kvarlätenheter torde hennes böcker — alla med hennes egenhändig skrifna namnteckning — tilldraga sig den största uppmärksamheten.

I sanning — då man läser alla dessa föreskrifter i hennes testamente, alla vittnande om hennes goda hjärta för de fattige, så förstår man, att Emelie Flygare-Carlén icke hörde

till dem, som taga något med sig i grafven, och som endast med svårighet skilja sig från den jordiska mammon. Det var något helt annat, hennes hjärta trädde efter. Berör det icke själens djupaste strängar, då man bland hennes sista föreskrifter finner uttryckt den önskan, att hon måtte få med sig i kistan de mellan henne och Edvard Flygare växlade brefven samt Johan Gabriels bref som fästman — alla sirligt inlagda i buntar? Till och med »Carlos» gamla hatt med det demokratiskt röda fodret skall följa henne på den sista resan.

* * *

Jag har med dessa, nu avslutade anteckningar afsett att göra Iduns publik närmare bekant med Sveriges största romanförfattarinna, ty den platsen lär ingen vilja bestrida Emelie Flygare-Carlén. Det kan ju alltid äga sitt intresse att komma på närmare fot med en författarinna, hvars stora talang, alla literära skolor och smakriktningar till trots, står höjd öfver allt tvifvel, och hvars arbeten äfven i en ganska sen framtid icke endast komma att upptaga en stor plats på bokhyllan, utan äfven i det nittonde seklets svenska literaturhistoria.

Det finns författare, som sluta med att blifva endast stora namn, hvilka man nämner med respekt, hvilka hvar och en, som vill göra anspråk på bildning, måste känna till, men som ingen läser. Jag tror icke Emelie Flygare-Carlén kommer att höra till dem. I och med smakens förändring kan man väl påtaga sig mer eller mindre skarpa kritiska glasögon, man kan möjligen komma att afhända henne ett och annat, men publik skall man helt säkert få svårt att beröfva henne.

Som personlighet, en underbar blandning af stort och smått, trivialt ända till hvardaglighet på samma gång som fantastisk och egendomlig, nykter och bizarr, kalkborgerlig och genial, den ena gången helt och hållet på jorden, den andra högt uppe bland molnen — sådan kommer Emelie Flygare-Carlén att stå för den personliga hägkomsten.

Thore Blanche.

Af de trenne porträtt af Emelie Flygare-Carlén, vi meddela i dagens nummer, är det å första sidan för vår räkning tecknad af fru Jenny Nyström-Stoopaal efter senast tagna fotografi af den frejdade författarinnan. Denna är dock flere år gammal, då från den senaste lefnadsperioden ingen annan afbildning föreligger än den byst af Augustinus Wallenberg, som Idun ensamt varit i tillfälle reproducera i n:r 32 af årg. 1889.

Ett alldeles särskildt nyhetens intresse torde dock de två andra porträtten i detta nummer äga, då de aldrig förut varit offentliggjorda och framställa författarinnan från tvänne efter hvarandra följande decennier, under hvilka hon stod på höjden af sitt författarskap. Det å andra sidan återgifna förskrifver sig från slutet af 1860-talet och betraktas allmänt af dem, som stått den afidna närmast, som det till karaktäristisk likhet yppersta, som någonsin af henne tagits. Detta är ock reproduceradt efter det original, som alltid under lifstiden hängde öfver hennes mans, Johan Gabriels Carléns skrifbord. Det tredje porträttet är taget i slutet af 1850-talet, vid den tid då »Ett köpmanshus i skärgården» såg dagen, som bekant erkändt som författarinnans mest framstående arbete.

Den intressanta brefautograf, vi meddela, är äfven den ägnad att belysa en liten episod ur författarinnans lif — för dem åtminstone, som kunna reda sig med den en smula svårlästa piktoren. Det är den kände samlaren och kännaren af litteratur och konst kapten J. E. Hagdahl härstädes, hvilken benäget satt oss i tillfälle framlägga densamma för våra läsarinnor.

Vi ha så mycket mindre i den ofvanstående uppsatsen ansett oss behöfva dröja vid de nakna biografiska data ur Emelie Flygare-Carléns lif eller vid någon öfversikt af hennes rika literära alstring, som den dagliga pressen nu i sammanhang med hennes död utförligt i minnet återkallat dessa, för öfrigt förut så allbekanta saker. Bättre ha vi trott oss tjäna det varma intresse, som helt naturligt knyter sig kring den afgångnas minne, kring en af vårt fosterlands ryktbaraste kvinnor, genom att just belysa hennes personligt egendomliga små och stora drag, genom hvilka framstå i sitt sanna ljus ej mindre den stora författarinnan än den med mänskliga svagheter behäftade, dock innerst goda och hjärterena kvinnan.

Redaktionen.

Vårsådd.

Ur lifvet

af

Edith Forssman.

Belönadt med hedersomnämmande vid Iduns stora pristäffing.

(Forts. o. slut fr. föreg. n.r.)

Sommaren var längesedan förbi, och höstregnet strömmade öfver gatorna. Knut Berg hade efter en mödosam ferietid återvänt till sin låga kammare och på nytt tagit ihop med studierna. Efter sin ankomst hade han talat med professorn angående sin läsning:

»Jag vet, att jag borde läsa mig till bröd,» hade han sagt, »men det brinner inom mig en sådan okuflig lust att komma vidare och vidare, jag ville obeskrifligen gärna taga kandidaten, men...»

Professorn satt alldeles tyst och såg på en fin cigarr. Knut hade hoppats, att han skulle säga ett ord, antingen gillande eller tvärtom, men han fick vänta.

»Jag skall vara mycket trägen i höst,» började han åter, »jag tror, att jag verkligen har förmåga att gräfva mig in i arbetet.»

»Då är ju allt godt och väl,» utlät sig professorn slutligen, och därpå drog Knut den slutsatsen, att han ej ogillade hans planer; nu var det bara att gripa sig friskt an. Som vanligt åt han sina tarfliga middagar ute. Det var nog, också behöfligt att en gång om dagen röra på sig, ty det jämna stillasittandet i förening med ansträngande tankearbete försakade honom denna höst ofta en plågsam hufvudvärk, till trots för jungfru Finas kamfertsspiritus och smärtstillande vatten.

Professorn hade emellertid börjat visa ett visst intresse för fortgången af hans studier; det föll sig helt naturligt, att Knut äfven under veckan tillbragte någon timme då och då i det trefliga skrifrummet, och mångt klokt råd, mången värdefull upplysning mottog han där med tacksamhet. Han lärde sig ock därunder bättre förstå den gamle herrn med alla hans egenheter och spårade under den sträfva ytan en i många afseenden fin och varm känsla.

Julen närmade sig nu med stora steg. Knut hade med jungfru Fina, som småningom tagit förmynderskap öfver honom, beräknat innehållet af sin klena börs och till sin stora saknad funnit, att det icke tillät honom en resa hem till julen. Större delen af sommarbesparingarna hade hamnat i moderns knappa hushållskassa och till att förhjälpa en yngre syster till en kurs i en väfskola — nu var det totalt ebb i hans egen kassa. Ett par dagar före själfva julaften fann han emellertid på sitt bord ett kuvert med inneslutna respengar. Han grubblade hit och dit på hvem som kunde vara gifvaren; naturligtvis tänkte han först på professorn, men öfvertygade sig snart, att en sådan öfverraskning svårligen kunde härleda sig från den gamle pedanten.

Då Fina kom ned med sin bricka på kvällen, blef hon genast invigd i förtroendet, och de grubblade gemensamt, men antingen hushållerskans förväning föreföll alltför konstlad eller Knut begynte draga vissa slutsatser af den ovana stilen på kuvertet, alltnog, han fattade plötsligt gummans båda händer, såg henne in i ögonen och tvang sålunda den goda själen till erkännandet, att brefvet jämte penningarna inte precis voro någon hemlighet för henne.

»Kära jungfru Fina,» — Knut var mycket rörd — »tycker ni verkligen, att jag skulle ha hjärta att taga edra själförtjänta styfrar.»

»Ja ja, där ha vi det,» utbrast jungfrun och slog förklädet öfver ansiktet, »visste jag inte, att herr Knut skulle hålla sig för god att taga emot en julgåfva af en ringa tjänstepiga, men jag skall säga, att den resan just skulle gjort herrn riktigt godt efter det fasliga läsandet hela hösten.»

»Goda, vänliga jungfru Fina,» han måste eftertryckligt klara rösten, det var någonting som stockade sig i strupen på honom, »tro mig, det finnes ingen, som jag lättare skulle kunna begära en tjänst af än just af er, det kan jag försäkra, så snäll och finkänslig har ni alltid varit mot mig, och efter ni nu i er hjärtgodhet velat uppfylla min käraste önskan, så se här!» Han tog den nya blanka sedeln och stack in den i sin tunna plånbok.

»Tusen tack, blir det en gång någonting duktigt af mig och jag får eget hus och hem, skall jungfru Fina alltid vara en hedersgäst däri.»

Den gamla hushållerskan gned sig oafåtliga i ögonen med sitt lärftsförkläde, och när hon gick, mumlade hon ett tyst »Gud välsigne honom,» ur sitt trofasta hjärta.

Och julen kom och Knut reste, glad i hagen, följd af jungfru Finas allra bästa välönskningar.

Professorn hade aldrig upplefvat en så ändlös läng och enslig julhelg, åtminstone föreföll det honom så, och när jungfru Fina i förbigående anmärkte: »i morgon kommer herr Knut tillbaka,» kunde han ej dölja, att han var belåten däröfver, något som kom hushållerskan att i tysthet triumfera. Men när Knut verkligen anlände, föreföll den gamle herrn precis lika styf och kall som vanligt, det var oemotsägligt. Knut såg litet allvarsam ut denna gång, de hade haft allvar samma underrättelser där hemma om en bror, som var sjöman och i månadtal fått ligga på ett utländskt sjukhus för en svår ben-skada; modern sörjde äfven öfver en smulgråt till husvärd, som icke ens lät beveka sig att reparera det läckande taket på den lilla stuga hon bebodde.

Man måste förstås försöka se allt från

den ljusaste sidan, det var Knuts princip, som han ärligt bemödade sig att följa, men ibland föll det sig litet svårt, isynnerhet när man hade små anfall af modlöshet och miströstan om sig själf och kände, som om krafterna hölle på att svika. Det hade de i alla fall inte lof att göra, han måste riktigt stålsätta sig att blifva »plugghäst» om igen, viljan skulle åtminstone inte fattas.

Gamla Fina hade längesedan i tysthet bytt ut skummjölken mot äkta öförfalskad landsmjölk och hittade allt som oftast på att få honom bjuden till middagen, när hon hade någonting godt och mustigt; herr Knut behöfde så väl något att stärka sig med, det visste hon bättre än andra, isynnerhet sedan han erbjudit sig att läsa tidningarna högt för professorn och då ersatte den försummade tiden med någon af nattens timmar.

»Det är inte rätt,» brukade jungfru Fina stundom säga, »jag måste tala om för professorn, att...»

»Nej, för ingen del,» afbröt Knut, han kände det alltid, som om denna uppoffring å hans sida för den gamles trefnad var ett litet återgåldande af den stora tacksamhetskuld, som alltid låg och tryckte ned honom, isynnerhet numera då han inte var fullt så förhoppningsfull som förut.

Frampå vintern ådrog han sig en lätt förkylning i den tunna, slitna rocken. Fina klagade hos professorn, som slog döförat till och förklarade, att hon ville göra pojken till en apoteksburk med alla sina mixturer, andra hade före honom gått i bara rocken och inte blifvit värre för det.

Hushållerskan teg förnärmat, nog var husbonden en barbar i alla fall, tänkte hon. Knut höll sig inne några dagar. När han sedan gick upp på en föreläsning och kom hem i isande blåst, började han hosta och såg feberaktigt ut. Fina hade inte sagt ett ord om hans illamående, förrän professorn den följande dagen, som var en söndag, frågade, hvarför hans stol stod tom vid middagsbordet.

Svaret, afgifvet i en graflik ton, måtte ej hafva ökat professors aptit, åtminstone sköt han otåligt sin favoritdessert åt sidan, med den orakelmässiga frågan: »Tror hon, att jag är en boa konstrictor?»

Så fort han ätit och utan att ens tända den vanliga cigarren, kastade professorn en kapprock öfver axlarna och skyndade bort till gårdsrummet. Han hade icke på år och dag varit därinne, kanske var det därför som kammarens låga tak och dystra utsikt mot en skyhög grå mur, stucko honom så bjärt i ögonen, eller trängde sig den stora kontrasten mellan våningen däruppe och detta tarfliga rum, som han »funnit godt nog för den fattige gossen,» alltför skarpt in på honom; han ryckte nästan ett steg tillbaka, men sedan flög hans blick till Knut, som till hälften rest sig ur bädden för att hälsa den sällsynte gästen.

Hans ögon glänste, och på kinderna brann en stark rodnad, han såg barnsligt ung ut, där han låg, hans linne var bländande hvitt, men rocken utnött i hvarenda söm; den hade aldrig varit med däruppe, men stämde nog tillsammans med den tarfliga omgifningen här, de nakna väggarna, det rankiga bordet och golvet, som saknade matta.

En obehaglig stickande känsla genomför professorn, när han med en enda blick uppfattade alltsammans; det var som om en omätlig tyngd af skuld och brottslighet sänkt sig ned öfver honom. Likt en automat närmade

han sig bädden och stirrade på den sjuke; huru fick han nu ej plötsligt blicken upp för hans förändrade utseende, de insjunkna ögonen och de kantiga aftårda kinderna. Sådant hade icke skett på en och två dagar, åh nej; det var icke heller spåren efter ett lif i syndiga nöjen, det var vittnesbördet om ansträngd arbete, genomvakade nätter och försakelser, en redlig själs ärliga kamp för att bana sig väg.

Ja, det var ju så han velat hafva det, det var ju därtill professorn själf så strängt hänvisat honom. Han hade bara glömt att icke alla ägde en sådan jätte kraft som han, och att järnhård flit kunde nöta ut en klenare hälsa. Han kände icke igen sin egen röst, så tonlös var den, när han frågade:

»Hur är det med dig, gosse?»

»Inte så bra, fruktar jag,» svarade studenten med sitt behagliga leende. »Jag har en smula feber!»

»Fyrtio grader åtminstone,» mumlade professorn, och i detsamma kom den gamla läkareminen fram, han undersökte patienten noga, gjorde frågor och nickade på hufvudet, som om han anat svaren förut.

»Tror du, att du skulle orka gå de få stegen upp till mig, om jag understödde dig?» frågade han.

Knut såg förvånad på honom: »Det tror jag nog,» svarade han.

»Nåh, så ha vi då ingen tid att förlora!» Rask som en pojke hade professorn skyndat bort, och lika fort var han tillbaka med sin mjuka varma päls öfver armen.

»Seså, res på dig, min gosse!» Han svepte pålsen omkring honom. »Nu gå vi.»

Knut var så yr i hufvudet, att han höll på att falla, men professorn höll honom stadigt uppe, och innan han riktigt kom sig för, låg han bakom den gröna skärmen i den gamle herrns egen utsökta järnsäng, och gamla Fina smålog genom tårar vid hufvudgården.

Han försökte tacka, han ville så gärna orka tänka, men den lilla ansträngningen hade helt och hållit medtagit krafterna, och han sjönk i ett dvalligt tillstånd, midt emellan sömn och vaka, ur hvilket han ej förmådde rycka sig upp.

Huru länge han låg så, det visste han ej, lika litet som huru ömt han dag och natt vårdades af den barske professorn och gamla, trogna Fina. Den sistnämnda hade aldrig kunnat ana, att så mycken ömhet gömde sig bakom husbondens sträfvya yta, och nu blef hon ändå slutligen öfvertygad om, att han hvarken var en barbar eller en girigbuk.

Knut var svårt sjuk, och stundom hängde det unga lifvet på en hårfin tråd. I sådana stunder satt professorn orörlig vid bädden och gaf akt på minsta ryckning i anletsdragen, medan en oafbruten kamp utkämpades inom hans bröst. Ack, ännu så nyss hade denne yngling stått frisk och lefnadsglad vid hans sida, han hade kunnat dela med honom sitt komfortabla lif, hade kunnat omfatta honom med faderlig välvilja, men de dumma principerna hade alltid hållit honom tillbaka. Pojken skulle bli pockande, egenkär och så vidare, han måste läras att själf bana sig en framtid...

Ja, allt det där var rätt och bra, men nu låg han här, en vår, som kanske aldrig skulle hära den sköna rika sommaren i sitt sköte, en vacker saga, påminnande om sippor och knoppande björkar, men som aldrig skulle blifva verklighet.

Ack, huru tungt det grå hufvudet vid sådana tankar sjönk mot bröstet, hvilka djupa

suckar som ohörda genombäfvade det tysta sjukrummet! Dock ej alldeles ohörda. Professorn hade för länge sedan gjort upp sin räkning med religionen; om han icke tviflade på en »försyn», hade han åtminstone icke frågat därefter — nu var det annorlunda.

När jungfru Fina sakta gråtande stod vid bädden och snyftade: »Här förmår ingen jordisk läkare någonting, nu ha vi bara vår Herres barmhärtighet att lita oss till,» då knäpptes som af sig själfva de styfnade händerna, och ett ljudlöst, men brinnande rop om hjälp höjde sig mot himlen ur djupet af den lärde mannens hjärta.

Och hans bön blef hörd! Efter dagar af hopp och fruktan segrade Knuts lifskraftiga natur slutligen öfver döden, och han åter-skänktes till lifvet.

Jungfru Fina tog åter sin tillflykt till tårarne i glädjen som nyss i sorgen, men äfven professorns blick hade en fuktig glans, när han uttalade sitt »räddad!»

»Herren är en mäktig hjälpare,» snyftade hushållerskan. »Han hör bönen, hans vare också äran.»

»Amen,» svarade professorn lågi. Nästa sekund lutade han sig ned öfver bädden, Knut hade öppnat ögonen och såg med rediga blickar omkring sig.

»Hvad har händt, hvar är jag?» frågade han.

»I ditt hem, min gosse,» svarade professorn med eftertryck, »du har varit mycket sjuk, men nu blir du snart frisk och stark igen.»

Det gamla behagliga leendet upplyste hans aftårda drag: »Och ni har varit min skicklige doktor, herr professor?»

»Herr professorn blef kvarlämnad i gårdsrummet för evärdliga tider,» sade den gamle med ett humoristiskt småloje, »här står din far, som icke begär bättre än att för alltid få kalla dig sin egen, trofaste gosse. Säg, Knut, skall det bli så?»

I stället för svar räckte Knut honom båda sina händer, och deras ögon möttes i en betydelsefull blick.

»Nu är allt, som det skall vara,» sade gamla Fina. »Gud ske lof, att det inte kom — för sent.»

Teater och musik.

Kungl. operan. Andra symfonikonserterna gafs i lördags i k. operans provisoriska lokal inför talrikt besatt salong och under lifligt bifall, hvilket väl denna afton lika mycket gällde konsertens ledare som utförandet. Kapellmästaren *Andreas Hallén* beträdde nämligen nu för första gången efter sitt engagement anförarplatsen.

Liksom å gamla operan var orkestern äfven här placerad å scenen, och härifrån gjorde den sig betydligt bättre gällande än från den vanliga nedsänkta orkesterplatsen.

Programmet inleddes med Wagners Faust-ouvertyr, senast utförd i Svea-salen, likaledes under hr Halléns ledning. Med hr H:s grundliga kännedom om Wagner och hans skapelser är det gifvet, att iverityren beträffande utförandet ej lämnade något öfrigt att önska i pietet mot den gängse Wagnertraditionen. Kom så Johannes Brahms' konsert för piano och orkester, ett säkerligen mycket djupsinnigt och i många afseenden framstående tonverk, som dock torde behöfva höras flere gånger för att varda rätt förstället. Pianostämman sköttes på det hela taget mycket förtjänstfullt af hr *Wilh. Stenhammar*, elev af vår säkerligen mest framstående pianolärare härstädes, hr Richard Andersson. Ett alltid gärna hördt och denna gång synnerligen väl framförd nummer var andantet ur Beethovens stråkkvartett i a-dur. Som hufvud- och slutnummer kom Schumanns förträffliga symfoni nr 4 (d-moll), hvars alla satsar mottogos med det lifligaste bifall, som i synnerhet

efter romansen tydde på en önskan att få denna omtagen.

Ponchiellis »Gioconda», k. operans nästa med synnerlig spänning emotsedd nyhet, kommer att gifvas med följande partibesättning: Gioconda, sängerska, fru Östberg; Enzo Grimaldi, ädling från Genova, hr Ödmann (altern. hr Lundmark); Aloise Bodaero, statsminister, hr Sellergren; Laura Adomo, hans make, fru Edling (altern. frk. Almati); Den blinda Giocondas mor, fröken Wolf; Barnaba, gatsångare, hr Johanson (altern. hr Lundqvist). Händelsen tilldrager sig i Venezia på 1400-talet. Operan är indelad i 4 akter.

Dessutom repeteras å »Lalla Rookh» och »Jeppe på berget», hvilken senare gifves för första gången i morgon lördag med hr *Holmqvist* i titelrollen.

Vasateatern. Det tycks, som om en reaktion skulle ha inträdt hos vår goda stockholmska teaterpublik nu i seklets sista decennium efter den pepprade och saltade dramatiska diet den förde på 80-talet. Det vore då icke att undra på; och bland tidens bättre tecken vilja vi gärna inregistrera sådana sakförhållanden, som att »Miss Helyett» spelar för tomma väggar, medan gamla »Frihetsbröderna» kväll efter kväll locka en lifligt applåderande publik, och att »Hattmakarens bal» visar sig ännu en gång kunna framkalla det naivt hjärtliga skratt, vi nästan hade glömt att skratta, medan vi kittlades till paroxysmer af den vansinnigt öfverspända s. k. komik, som de senare tidernas tyska eller franska fars bjudit oss.

Vasateatern äger och i hr *Strömberg* en mindre vanlig kraft i lustspelsbranschen, en kraft som är för god att slitas ut på pajazzerier. Af den hederlige hattfabrikören gjorde skådespelaren en verkligt humoristisk figur. Denna prestation bär upp hela stycket och betingar dess framgång. Bland de öfriga uppträdande har fröken *Ohlsson* heder af sin »backfisch» och fru *Cederberg* af sin Ibsendyrkande blåstrumpa. Hr *Hayman* bär och fram sin roll som »ädel älskare» med värme och naturlig enkelhet.

Som sagdt: repisen af »Hattmakarens bal» i lördags var en gifven succés. Vi förmoda att premièrens framgång skall utsträcka sig genom en lång följd af goda och glada hus.

Fru Annette Essipoff gaf sin första konsert i tisdags i Musikaliska akademien, hvars stora sal var nästan fullsatt. Programmet upptog, om man frånräknar det allra första numret, Beethovens sonat op. 57, idel småstycken af alla möjliga kompositörer från Bach, Schubert, Chopin och Liszt till Scarlatti, Padrewsky och Leschetizky m. fl. Något synnerligt intressant förekom dock ej, och i jämförelse med t. ex. Teresa Careño föreföll fru Essipoff i sitt spel skälig matt och intresslös. Också förmådde hon ej heller framkalla någon som helst entusiasm i salongen. Bifallet var nog efter ett par nummer tämligen lifligt, men ej mer. Måhända var den eljes mycket uppburna konstnärinnan, hvars teknik naturligtvis är fulländad, denna gång ej rätt väl disponerad. — Hr *Lundqvist* biträdde med tvänne sångnummer, ackompanjerad af fröken *Agnes Bodén*.

Andra Essipoff-konserten gifves i morgon lördag å samma ställe, likaledes med biträde af hr *Lundqvist*.

Filharmoniska sällskapet gifver sin andra abonnementskonsert tisdagen den 16 februari. Därvid utföras följande musikverk: *uvertyr till Hebriderna* af F. Mendelssohn-Bartholdy, *Nyårsång* af Rob. Schumann (för solo, kör och orkester), *Ocean-arian* ur Webers »Oberon» (utföres af fru Louise Pyk), *I rosengården* (för solo, kör och orkester) af den unge tonsättaren och pianisten W. Stenhammar, *Agnete og havfruerne* af N. W. Gade (för damröster) och *Foran Sydens kloster* af Grieg (för damröster). Förutom k. hofkapellet och fru Louise Pyk-Newton biträda hr O. Lemon, fröknarna Gerda Petterson och Edith Nyberg samt amatörer.

Innehållsförteckning.

Vid Emelie Flygare-Carléns dödsbädd; dikt af *Johan Nordling*. (Med ett porträtt.) — Minnen ur Emelie Flygare-Carléns lif; af *Thore Blanche*. (Med två porträtt och en autograf.) — Vårsådd; ur lifvet af *Edith Forssman*. Bel. med hedersnämmande vid Iduns stora pristäffing. (Forts. o. slut.) — Teater och musik.

Förlofnings- och vigselringar

ständigt lager hos

Juvelerar **HALLBERG** Stockholm.

Order från landsorten expedieras omgående.

Perlhalsband,

gammalt guld, silfver och juveler uppköpas kon-

stant eller tagas i utbyte mot moderna arbeten.

Om gamla saker insändas från landsorten, sändes likvid pr omgående.

Juvelerar **HALLBERG**, Stockholm.